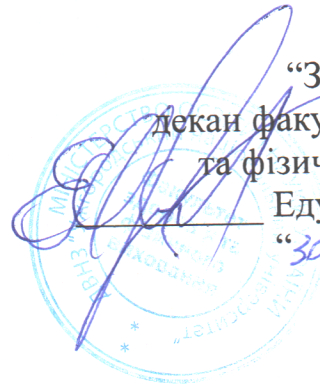

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ ЗДОРОВ'Я ТА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ
Кафедра основ медицини**

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
декан факультету здоров'я
та фізичного виховання
Едуард СИВОХОП
“30” червня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗАГАЛЬНА ПАТОЛОГІЯ

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський) рівень
Галузь знань	22 Охорона здоров'я
Спеціальність	227 Фізична терапія, ерготерапія
Освітня програма	Фізична терапія, ерготерапія
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	українська

Робоча програма навчальної дисципліни «Загальна патологія» для здобувачів вищої освіти галузі знань 22 Охорона здоров'я, спеціальності 227 Фізична терапія, ерготерапія, освітньої програми «Фізична терапія, ерготерапія».

Розробники:

Русин Л.П., к. мед. н., доцент кафедри основ медицини

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри основ медицини протокол №15 від «25» червня 2025 р.

Завідувачка кафедри Ксенія МЕЛЕГА

Схвалено науково-методичною комісією факультету здоров'я та фізичного виховання протокол № 12 від «30» червня 2025 р.

Голова науково-методичної комісії Фелікс ФІЛАК

© Людмила РУСИН, 2025р.

© ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2025р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	
Кількість кредитів ЄКТС – 3	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 90	4	-
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 4,6	7	-
	Лекції:	
	18	-
	Практичні (семінарські):	
	26	-
Вид підсумкового контролю: іспит	Лабораторні:	
	-	-
Форма підсумкового контролю: усна відповідь	Самостійна робота:	
	46	-

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «**Загальна патологія**» є підготовка фахівців за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавра відповідно до державних стандартів, встановлених освітньо-кваліфікаційною характеристикою та освітньо-професійною програмою підготовки спеціалістів вищезазначеного фахового спрямування, глибоке засвоєння студентами базових понять загальної та спеціальної патології, найбільш типових ознак та доступних методів діагностики захворювань внутрішніх органів, основ догляду за хворими та методів профілактики різноманітних захворювань з урахуванням оздоровчого впливу фізичної культури і фізичної реабілітації.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Загальні компетентності (ЗК):

- ЗК 01. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ЗК 02. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
- ЗК 03. Навички міжособистісної взаємодії.
- ЗК 04. Здатність працювати в команді.
- ЗК 05. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.
- ЗК 10. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК 12. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК 13. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

Спеціальні (фахові) компетентності спеціальності (СК):

- СК 02. Здатність аналізувати будову, нормальний та індивідуальний розвиток людського організму та його рухові функції.
- СК 03. Здатність трактувати патологічні процеси та порушення і застосовувати для їх корекції придатні засоби фізичної терапії, ерготерапії.
- СК 04. Здатність враховувати медичні, психолого-педагогічні, соціальні аспекти у практиці фізичної терапії, ерготерапії.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «**Фізіологія людини**» є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП):

- ОК 5 Латинська мова і медична термінологія
- ОК 8 Анатомія людини
- ОК 9 Загальна біохімія та біохімія рухової активності
- ОК 18 Діагностика і моніторинг стану здоров'я

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми 227 «Фізична терапія, ерготерапія», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Демонструвати готовність до зміцнення та збереження особистого та громадського здоров'я шляхом використання рухової активності людини та проведення роз'яснювальної роботи серед пацієнтів/клієнтів, членів їх родин, медичних фахівців, а також покращенню довкілля громади.	ПРН 01
Використовувати сучасну комп'ютерну техніку; знаходити інформацію з різних джерел; аналізувати вітчизняні та зарубіжні джерела інформації, необхідної для виконання професійних завдань та прийняття професійних рішень.	ПРН 03
Застосовувати методи й інструменти визначення та вимірювання структурних змін та порушених функцій організму, активності та участі, трактувати отриману інформацію.	ПР 06
Діяти згідно з нормативно-правовими вимогами та нормами професійної етики.	ПР 08
Застосовувати сучасні науково-доказові дані у професійній діяльності.	ПР 12
Вербально і невербально спілкуватися з особами та групами співрозмовників, різними за віком, рівнем освіти, соціальною і професійною приналежністю, психологічними та когнітивними якостями тощо, у мультидисциплінарній команді.	ПР 15
Оцінювати себе критично, засвоювати нову фахову інформацію, поглиблювати знання за допомогою самоосвіти, оцінювати й представляти власний досвід, аналізувати й застосовувати досвід колег.	ПР 18

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Загальна патологія»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Знати: загальне вчення про здоров'я і хворобу, профілактику захворювань; зовнішні і внутрішні причини хвороб та найбільш загальні закономірності виникнення та перебігу патологічних реакцій і процесів в організмі; структуру імунної системи, форми імунітету, типи імунних реакцій; поняття алергії, алергени і типи алергічних реакцій; основні симптоми захворювань різних органів і систем та гострих станів; необхідний мінімум медичних знань по їх ліквідації та профілактиці; основні групи лікарських препаратів та види їх лікувальної дії, форми і способи застосування лікарських препаратів, історію загальної патології як біологічної дисципліни; структурно-функціональні особливості соматичних, вегетативних, сенсорних, регуляторних та репродуктивної систем організму людини в нормі та при патологічних станах; основні показники їх стану та функціонування в умовах патології; механізми передачі збудження між клітинами і тканинами; окремі функції органів і систем організму та їхні механізми регуляції; фізіологію та патологію скелетних м'язів; фізіологічні основи поведінки, вищої нервової діяльності; види гуморальної регуляції функцій організму та загальні закономірності дії гормонів.	ПР 06 ПР 08 ПР 13

<p>Розуміти: логічно і послідовно формулювати основні принципи і закони за якими, функціонує людський організм в нормі та при патологічних станах; проводити аналіз, структурування, інтегрування теоретичного матеріалу для з'ясування: взаємозв'язків між структурою тканин та органів, організацією фізіологічних систем та функціями, які вони виконують в організмі людини; особливостей умов, закономірностей та механізмів здійснення окремих функцій і процесів життєдіяльності організму в цілому при патології; описувати контури біологічної регуляції функцій та аналізувати механізми інтегративної діяльності організму, нервової та гуморальної регуляції фізіологічних функцій організму та його зміни при різних захворюваннях</p>	<p>ПР 06 ПР 12 ПР 18</p>
<p>Оволодіти: навичками визначати показники функціонального стану соматичних, вегетативних та сенсорних систем; оцінювати стан збудливих об'єктів, регуляторних систем та обміну речовин; визначати індивідуально-типологічні властивості нервової системи людини та психофізіологічні показники;</p>	<p>ПР 06 ПР 08 ПР 12 ПР 13 ПР 15 ПР 18</p>
<p>Аналізувати та оцінювати параметри, що характеризують функції організму людини, його систем та органів і робити висновки; самостійно опрацювати лекційний матеріал та рекомендовану літературу з відповідної теми.</p>	<p>ПР 06 ПР 12 ПР 18</p>
<p>Здатність студентів використовувати знання фізіологічних законів функціонування і розвитку організму та їх зміни при патологічних станах для формування здорового способу життя та профілактики захворювань.</p>	<p>ПР 06 ПР 12 ПР 15 ПР 18</p>
<p>Оцінювання готовності студента до самостійного проведення клінічного обстеження пацієнта інтерпретації отриманих результатів у клініці внутрішньої медицини.</p>	<p>ПР 06 ПР 08 ПР 12 ПР 18</p>

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Методи навчання при вивченні дисципліни

Пояснювально-ілюстративний метод. Студенти здобувають знання, слухаючи лекцію, з навчальної або методичної літератури у "готовому" вигляді. Сприймаючи й осмислюючи факти, оцінки, висновки, вони залишаються в межах репродуктивного (відтворювального) мислення.

Репродуктивний метод. Застосування вивченого на основі зразка, моделі діяльності або загально прийнятих підходів під час семінарських (практичних занять). Діяльність тих, кого навчають, є алгоритмічною, тобто відповідає інструкціям, розпорядженням, правилам - в аналогічних до представленого зразка ситуаціях.

Метод проблемного викладення. Використовуючи доцільні джерела й засоби під час лекційних і практичних занять, педагог, перш ніж викладати матеріал, ставить проблему, формулює пізнавальне завдання, а потім, наводить систему доведень, порівнюючи погляди, різні підходи, показує спосіб розв'язання поставленого завдання. Студенти стають ніби свідками і співучасниками наукового пошуку.

Пошуковий, або евристичний метод. Використовується в тій чи іншій мірі у всіх формах навчальних занять та під час індивідуальної чи самостійної роботи студента. Його

суть - в організації активного пошуку розв'язання висунутих педагогом (чи самостійно сформульованих) пізнавальних завдань, в визначених випадках під керівництвом лектора, або на основі наведених прикладів і вказівок. Процес мислення набуває продуктивного характеру, але його поетапно скеровує й контролює педагог або самі аспіранти на основі роботи над навчально-методичною літературою.

Дослідницький метод. Після аналізу матеріалу, постановки проблем і завдань та короткого усного або письмового інструктажу ті, кого навчають, самостійно вивчають літературу, джерела, ведуть спостереження й виміри, наприклад, об'єму та інтенсивності фізичного навантаження, виконують інші пошукові дії. Ініціатива, самостійність, творчий пошук виявляються в дослідницькій діяльності найповніше. Методи навчальної роботи безпосередньо переходять у методи, які імітують, а іноді й реалізують науковий пошук. Такий метод є пріоритетним у самостійній підготовці студентів.

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

- тести;
- ситуаційні задачі;
- виконання письмових завдань;
- відповіді на лабораторних заняттях;
- демонстрація практичних навичок;
- групові завдання з використанням імітаційних ігор на заняттях;
- презентації результатів виконаних завдань;
- співбесіда за результатами самостійної роботи;
- екзамен.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: індивідуальне усне опитування, тестовий контроль (I-II рівня), вирішення ситуаційних задач, письмовий теоретичний контроль, виконання індивідуальних та групових навчальних завдань.

Форма модульного контролю: модульна контрольна робота (письмово).

Форма підсумкового семестрового контролю: екзамен (усно).

Перевірка та оцінювання знань, умінь і практичних навичок студентів здійснюються за 100-бальною, ECTS та національною шкалами (табл.5.1).

Таблиця 5.1. Загальна шкала оцінювання: рейтингова, національна та ECTS

СУМА БАЛІВ за 100-бальною шкалою	ОЦІНКА ECTS	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		екзамен	залік
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		

64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	не задовільно з можливістю повторного складання
1-34	F	не задовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Таблиця 5.2. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота							Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	50	100
7	7	7	7	7	7	8		

T1, T2 ... – теми

Таблиця 5.3. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота							Модульна контрольна робота	Сума
T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	50	100
7	7	7	7	7	7	8		

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	7	50	7	50
Лабораторні заняття (допуск, виконання та захист)	-	-	-	-
Комп'ютерне тестування при тематичному оцінюванні	-	-	-	-
Письмове тестування при тематичному оцінюванні	-	-	-	-
Індивідуальний навчальний проект	-	-	-	-
Презентація	-	-	-	-
Реферат	-	-	-	-
Есе	-	-	-	-
...				
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом		100		100

Критерії модульного поточного оцінювання

Поточне модульне оцінювання проводиться шляхом проведення тестового контролю знань на заняттях, опитування студентів під час занять, виконання практичних індивідуальних і групових навчальних завдань, перевірки конспектів лекцій та домашніх завдань, аналізу відвідування та відробок пропущених занять. В ході поточного контролю, за кожен вид навчальної роботи студент отримує оцінку за національною чотирибальною шкалою (відмінно, добре, задовільно, незадовільно), яка потім переводиться у рейтингові бали.

При оцінюванні засвоєння матеріалу кожного заняття модуля студенту виставляються оцінки за 5-бальною (традиційною) шкалою з використанням таких критеріїв оцінювання.

Оцінка «відмінно» виставляється за умови, якщо студент знає зміст заняття та лекційний матеріал у повному обсязі, ілюструючи відповіді різноманітними прикладами; дає вичерпні точні та ясні відповіді без будь-яких навідних питань; викладає матеріал без помилок і неточностей; вільно вирішує тестові і ситуаційні задачі, а також виконує практичні завдання будь-якого рівня складності.

Оцінка «добре» виставляється, якщо студент знає зміст заняття та добре його розуміє, відповіді на питання викладає правильно, послідовно і систематично, але вони не є вичерпними, хоча на додаткові питання студент відповідає без помилок; вирішує всі задачі і виконує практичні завдання, відчуваючи складнощі лише у найважчих випадках.

Оцінка «задовільно» ставиться студентові на основі знання всього змісту заняття та при задовільному рівні його розуміння. Студент спроможний вирішувати спрощені завдання за допомогою навідних питань; частково вирішує задачі та виконує практичні навички, відчуваючи складнощі в ряді простих випадків; не спроможний самостійно систематично викласти відповідь, але на прямо поставлені прості запитання відповідає вірно.

Оцінка «незадовільно» виставляється у випадках, коли знання і уміння студента є нижчими за критерії задовільної оцінки.

У робочій програмі був застосований такий принцип конвертації традиційної системи оцінювання в бали (таблиця 5.4):

Таблиця 5.4

Конвертація традиційної системи оцінювання в бали:

Традиційна оцінка	Конвертація у бали
«5»	5-6
«4»	4-5
«3»	2-3
«2»	1
	(0 балів за знання та 1 бал – за присутність на занятті)

Відробка пропущених практичних занять здійснюється згідно графіка відробок у визначений час в чергових викладачів. При цьому потрібно показати написаний від руки конспект з пропущеної теми, пройти тестовий контроль або усно відповісти на поставлені питання, виконати практичне завдання, визначене викладачем.

Оцінювання самостійної роботи студентів:

Оцінювання самостійної роботи студентів, яка передбачена в темі поряд з аудиторною роботою, здійснюється під час поточного контролю теми на відповідному аудиторному занятті.

Оцінювання тем, які виносяться лише на самостійну роботу і не входять до тем аудиторних навчальних занять, контролюється при змістовому модульному контролі.

Кількість балів за різні види індивідуальної самостійної роботи студента залежить від її обсягу і значимості, але не більше 10 балів. Ці бали додаються до суми балів, набраних студентом за поточну навчальну діяльність.

Критерії оцінювання самостійної роботи студентів

Бали	Критерії оцінювання
20-18	Студент повною мірою розкриває питання, винесені для самостійного опрацювання, вільно оперує поняттями і науковою термінологією, демонструє глибокі знання джерел, має власну думку щодо відповідної теми і здатний аргументовано її доводити.
17-12	Загалом матеріал самостійної роботи викладений достатньо повно, але студент припускається певних помилок при виконанні завдань, винесених для самостійного опрацювання, трапляються неточності, деякі питання розкриті неповністю.
11-6	Студент неповністю розкриває питання, винесені для самостійного опрацювання, слабо розуміє їх сутність, намагається робити висновки, але при цьому припускається грубих помилок, матеріал викладає нелогічно, непослідовно.
5-1	Виконана робота виглядає нашвидку зробленою чи незакінченою. Найвні значні фактичні помилки, незрозумілості, незрозуміння теми або невідповідність викладеного матеріалу передбаченій темі для самостійного опрацювання.

Таким чином, оцінка за модульне поточне оцінювання складається з оцінок за тестовий контроль на заняттях (1-10 балів), усної відповіді на теоретичні питання (1-10 балів), оцінок за виконання практичних індивідуальних та групових завдань на заняттях (1-10 балів), самостійної роботи студента (1-10 балів). Максимальна оцінка за модульне поточне оцінювання складає 50 балів (табл.5.5).

Таблиця 5.5. Шкала модульного поточного оцінювання з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1, 2	
	Кількість балів	Максимальна кількість балів
Тестовий контроль знань на заняттях (<i>середня оцінка за результатами тестів</i>)	1-10	10
Усна відповідь на теоретичні питання	1-10	10
Виконання практичних індивідуальних та групових завдань на заняттях (<i>середня оцінка за результатами виконання завдань</i>)	1-10	10
Самостійна робота (<i>за якість конспектів лекцій та виконаних завдань</i>)	1 -10	10
Індивідуальний навчальний проект (<i>письмово</i>)	1 -10	10
Разом		50

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Упродовж семестру з дисципліни проводиться 2 модульні контрольні роботи (МКР). МКР проводиться наприкінці кожного змістового модулю і складається з вирішення тестових завдань та теоретичних питань (додаток 1). До МКР допускаються всі студенти. На виконання письмової МКР відводиться до двох академічних годин. Кожен студент виконує окремий варіант завдань. В кожному варіанті є 10 тестових завдань, 1 теоретичне питання, 1 ситуаційна задача. На кожне тестове питання дається 5 варіантів відповідей. Правильними можуть бути від однієї до 5 відповідей. Правильна відповідь за кожний окремий тест оцінюється в 3 бали (максимально 30 балів), за теоретичне питання та ситуаційну задачу у 10 балів (максимально 20 балів). За допомогою письмової МКР оцінюється ступінь освоєння пройденого матеріалу за максимальною рейтинговою оцінкою – 50 балів.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Підсумковий модульний контроль з дисципліни проводиться у вигляді екзамену наприкінці 3 семестру і дає можливість визначити кінцевий ступінь рівня і якості засвоєння студентами теоретичних знань та практичних вмінь і навичок з даної дисципліни. Максимальна оцінка з підсумкового (семестрового) контролю становить 100 балів.

Підсумкова модульна оцінка з навчальної дисципліни визначається як середнє арифметичне результатів 2-х змістових модулів та виставляється за 100-бальною шкалою, шкалою ЄКТС та національною шкалою. Переведення даних 100-бальної шкали у оцінки за національною шкалою та шкалою ЄКТС здійснюється в порядку, зазначеному в таблиці 5.1.

Студенти, підсумкова модульна оцінка яких становить 35-59 балів, зобов'язані пройти підсумковий (семестровий) контроль у формі екзамену, що передбачено робочим навчальним планом.

У «Положенні про порядок та методику проведення семестрових (курсівих) екзаменів і заліків в Ужгородському національному університеті», що затверджено Наказом ректора ДВНЗ «УжНУ» №698/01-17 від 08.05.2015 р. вказано, що ключовою проблемою визначення рівня знань студентів під час проведення екзаменів та заліків є критерії оцінок. При цьому необхідно керуватися таким:

оцінку «відмінно» (90-100 балів, А) заслуговує студент, який:

- всебічно, систематично і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом;
- вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях;
- засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована програмою;
- засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває;
- вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію;
- самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу, проявив нахил до наукової роботи.

оцінку «добре» (82-89 балів, В) – заслуговує студент, який:

- повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, в тому числі застосовує його на практиці, має системні знання в достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях;
- має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування;
- під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправляє, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу;

оцінку «добре» (74-81 бал, С) заслуговує студент, який:

- в загальному роботу виконав, але відповідає на екзамені з певною кількістю помилок;

- вмiє порiвнювати, узагальнювати, систематизувати iнформацiю пiд керiвництвом викладача, в цiлому самостiйно застосовувати на практицi, контролювати власну дiяльнiсть;
- опанував навчально-програмовий матерiал, успiшно виконав завдання, передбаченi програмою, засвоїв основну лiтературу, яка рекомендована програмою;

оцiнку «задовiльно» (64-73 бали, D) – заслугоує студент, який:

- знає основний навчально-програмовий матерiал в обсязi, необхідному для подальшого навчання i використання його у майбутнiй професiї;
- виконує завдання непогано, але зi значною кiлькiстю помилок;
- ознайомлений з основною лiтературою, яка рекомендована програмою;
- допускає на заняттях чи екзамени помилки при виконаннi завдань, але пiд керiвництвом викладача знаходить шляхи їх усунення.

оцiнку «задовiльно» (60-63 бали, E) – заслугоує студент, який:

- володiє основним навчально-програмовим матерiалом в обсязi, необхідному для подальшого навчання i використання його у майбутнiй професiї, а виконання завдань задовольняє мiнiмальнi критерiї. Знання мають репродуктивний характер.

оцiнка «незадовiльно» (35-59 балiв, FX) – виставляється студенту, який:

- виявив суттєвi прогалини в знаннях основного програмового матерiалу, допустив принциповi помилки у виконаннi передбачених програмою завдань.

оцiнку «незадовiльно» (35 балiв, F) – виставляється студенту, який:

- володiє навчальним матерiалом тiльки на рiвнi елементарного розпiзнавання i вiдтворення окремих фактiв або не володiє зовсiм;
- допускає грубi помилки при виконаннi завдань, передбачених програмою;
- не може продовжувати навчання i не готовий до професiйної дiяльностi пiсля закинчення унiверситету без повторного вивчення даної дисциплiни.

При виставленнi оцiнки враховуються результати навчальної роботи студента протягом семестру.

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛIНИ

6.1. Змiст навчальної дисциплiни

ЗМIСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.

Загальна патологiя.

Тема 1. Загальне вчення про здоров'я i хворобу. Етiологiя у загальнiй патологiї. Профiлактика хвороб.

Тема 2. Поняття про патогенез захворювань.

Тема 3. Мiсцевi порушення кровообiгу i процесiв тканинного живлення.

Тема 4. Запалення як типовий патологiчний процес. Лихоманка.

Тема 5. Поняття про iмунiтет. Види iмунної вiдповiдi.

ЗМIСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.

Патологiя внутрiшнiх органiв . Невiдкладна допомога при патологiчних станах.

Тема 6. Патологiя органiв дихання. Спостереження i догляд за хворими з захворюваннями органiв дихання.

Тема 7. Патологiя органiв серцево-судинної системи. Спостереження i догляд за хворими з захворюваннями серцево-судинної системи.

Тема 8 Патологiя органiв травлення. Спостереження i догляд за хворими з захворюваннями органiв травлення.

Тема 9. Патологiя органiв ендокринної системи. Спостереження i догляд за хворими з захворюваннями ендокринної системи та обмiну речовин.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин										
	денна форма										
	усьо го	у тому числі									
		л	п	лаб	інд	с.р.					
1	2	3	4	5	6	7					
Модуль 1											
Змістовий модуль 1. Загальна патологія. Особливості застосування лікарських засобів											
Тема 1. Загальне вчення про здоров'я і хворобу. Етіологія у загальній патології. Профілактика хвороб.	6	2	2			2					
Тема 2 Поняття про патогенез захворювань.	8	2	2			4					
Тема 3. Місцеві порушення кровообігу і процесів тканинного живлення.	10	2	2			6					
Тема 4. Запалення як типовий патологічний процес. Лихоманка.	12	2	4			6					
Тема 5. Поняття про імунітет. Види імунної відповіді.	12	2	4			6					
Разом за змістовим модулем 1	48	10	14			24					
Змістовий модуль 2. Основи нозології. Перша допомога при невідкладних патологічних станах											
Тема 6. Патологія органів дихання. Спостереження і догляд за хворими з захворюваннями органів дихання.	10	2	2			6					

Тема 7. Патологія органів серцево-судинної системи. Спостереження і догляд за хворими з захворюваннями серцево-судинної системи.	12	2	4		6					
Тема 8 Патологія органів травлення. Спостереження і догляд за хворими з захворюваннями органів травлення.	8	2	2		4					
Тема 9. Патологія органів ендокринної системи. Спостереження і догляд за хворими з захворюваннями ендокринної системи та обміну речовин.	12	2	4		6					
Разом за змістовим модулем 2	42	8	12		22					
Заг. кількість год.	90	18	26		46					

6.3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовий модуль 1		
1	Загальне вчення про здоров'я і хворобу. Вчення про етіологію у загальній патології.	2
2	Роль внутрішніх і зовнішніх факторів у виникненні хвороб. Профілактика хвороб. Поняття про патогенез захворювань	2
3	Місцеві порушення кровообігу.	2
4	Запалення як типовий патологічний процес, його патогенез, ознаки.	2
5	Лихоманка, ознаки, види, заходи для зниження температури тіла.	2
6	Поняття про імунітет. Типи імунних реакцій. Порушення імунної системи.	2
7	Алергічні стани і захворювання. Перша допомога при гострих алергічних реакціях.	2
8	Модульний контроль № 1	2
Змістовий модуль 2		
9	Патологія органів дихання, загальна характеристика окремих хвороб верхніх та нижніх дихальних шляхів. Спостереження і догляд за хворими	2

	з захворюваннями дихальної системи. Перша допомога у разі невідкладних станів при патології дихальної системи.	
10	Патологія органів серцево-судинної системи (ССС), загальна характеристика окремих хвороб ССС. Спостереження і догляд за хворими ССС. Перша допомога у разі невідкладних станів при патології ССС.	2
11	Патологія органів шлунково-кишкового тракту (ШКТ). Спостереження і догляд за хворими з захворюваннями шлунка, дванадцятипалої кишки, підшлункової залози, печінки та жовчовивідних шляхів і кишечника допомога у разі невідкладних станів при патології ШКТ.	2
12	Поняття про інфекційні захворювання. Види інфекційних захворювань.	2
13	Модульний контроль № 2	2
	Разом	26

6.4. Самостійна робота

№	Теми та короткий зміст	Кіл. годин
МОДУЛЬ І		
Змістовий модуль 1		
1	<p>Загальне вчення про здоров'я і хворобу. Етіологія у загальній патології. Профілактика хвороб.</p> <ul style="list-style-type: none"> Характеристика фізичного, духовного і соціальних компонентів здоров'я. Індивідуальне та соціальне здоров'я. Вклад різних факторів у здоров'я людини. Здоровий спосіб життя, його компоненти. Негативний вплив шкідливих звичок на стан здоров'я людини. Дія різних фізичних і хімічних факторів людини на організм людини. Приклади захворювань і патологічних станів, які спричинюють ці фактори. Біологічні та аліментарні фактори у виникненні хвороб. Поняття про інфекційні захворювання. Приклади захворювань і патологічних станів, які виникають при потрапленні в організм патогенних мікроорганізмів та порушеннях харчування. Роль психічних і соціальних факторів у виникненні хвороб. Охарактеризувати найбільш поширені «хвороби цивілізації». Виявлення факторів ризику сучасних хвороб. Профілактичні заходи. <p><i>Основні положення занотувати у індивідуальний зошит для самопідготовки з дисципліни</i></p>	2
2	<p>Поняття про патогенез захворювань.</p> <ul style="list-style-type: none"> Основні патогенетичні механізми, що починають функціонувати в організмі при хворобі. Загальний адаптаційний синдром, характеристика, стадії розвитку. Фактори, що приводять до розвитку дистресу. Роль занять фізичними вправами у подоланні патологічних наслідків стресу. 	4
3	<p>Місцеві порушення кровообігу і процесів тканинного живлення. Місцеві порушення кровообігу і процесів тканинного живлення.</p> <ul style="list-style-type: none"> Охарактеризувати місцеві порушення кровообігу: артеріальна і венозна гіперемія, стаз, ішемія, інфаркт, тромбоз, емболія. Охарактеризувати порушення тканинного живлення (дистрофії), приклади дистрофій. Охарактеризувати гіпертрофії та умови їх виникнення, навести приклади 	6

	гіпертрофій. <ul style="list-style-type: none"> Охарактеризувати атрофії та умови їх виникнення, навести приклади атрофій. Некроз тканини, його види, ознаки. Регенерація тканин. <i>Основні положення занотувати у індивідуальний зошит для самопідготовки з дисципліни</i>	
4	Запалення як типовий патологічний процес. Лихоманка. <ul style="list-style-type: none"> Місцеві і загальні ознаки запалення. Лихоманка, її періоди, ознаки, ступені підвищення температури тіла. Методика вимірювання температури тіла. Заходи для зниження температури тіла. Фізичні методи впливу на кровообіг. 	6
5	Поняття про імунітет. Види імунної відповіді. <ul style="list-style-type: none"> Імуноглобуліни та їх види. Охарактеризувати різні імунодефіцитні стани та їх причини. Фактори, що послаблюють та зміцнюють імунітет. Роль щеплень у зміцненні імунітету, показання і протипоказання до проведення щеплень <i>Основні положення занотувати у індивідуальний зошит для самопідготовки з дисципліни</i>	6
6	Поняття про реактивність організму та алергію. Перша допомога при гострих алергічних реакціях. <ul style="list-style-type: none"> Алергія та різні види алергенів (екзо- та ендоеалергени). Перша допомога у разі гострих алергічних реакцій (кропив'янка, набряк Квінке, анафілактичний шок) Перша допомога при укусах комах і перетинчастокрилих. <i>Основні положення занотувати у індивідуальний зошит для самопідготовки з дисципліни</i>	
Змістовий модуль 2		
7	Патологія органів дихання. Спостереження і догляд за хворими з захворюваннями органів дихання. <ul style="list-style-type: none"> Охарактеризувати гострі та хронічні захворювання верхніх і нижніх дихальних шляхів (етіологія, патогенез, клінічні ознаки): риніт, гайморит, ларингіт, тонзиліт, трахеїт; бронхіт, пневмонія, плеврит, бронхіальна астма, емфізема легень, рак легень; дихальна недостатність. Перша допомога у разі невідкладних станів при патології дихальної системи (напад ядухи при бронхіальній астмі, легенева кровотеча). Особливості догляду за хворими. Профілактика хвороб органів дихання. <i>Основні положення занотувати у індивідуальний зошит для самопідготовки з дисциплін</i>	6
8	Патологія органів серцево-судинної системи. Спостереження і догляд за хворими з захворюваннями серцево-судинної системи (ССС). <ul style="list-style-type: none"> Охарактеризувати захворювання ССС (етіологія, патогенез, клінічні ознаки): ішемічна хвороба серця (ІХС), атеросклероз, гіпертонічна хвороба, нейроциркуляторна дистонія (НЦД), ревматизм, вади серця, серцева недостатність. Перша допомога у разі невідкладних станів при патології ССС (стенокардія, інфаркт міокарда, гіпертонічний криз, інсульт, колапс). Особливості догляду за хворими. Профілактика хвороб ССС. <i>Основні положення занотувати у індивідуальний зошит для самопідготовки з дисципліни</i>	6

9	<p>Патологія органів травлення. Спостереження і догляд за хворими з захворюваннями органів травлення.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Охарактеризувати гострі та хронічні захворювання шлунка, 12-ти палої кишки, підшлункової залози (етіологія, патогенез, клінічні ознаки): гастрит, виразкова хвороба, рак шлунка, панкреатит. • Охарактеризувати захворювання печінки, жовчовивідних шляхів, кишечника (етіологія, патогенез, клінічні ознаки): дисфункціональні розлади жовчного міхура та жовчовивідних шляхів (дискінезії), холецистит, жовчнокам'яна хвороба, гепатит, цироз, рак печінки, ентерит, коліт, рак кишечника. • Перша допомога у разі невідкладних станів при патології ШКТ (шлункова кровотеча, печінкова (жовчна колька), «гострий живіт»). • Особливості догляду за хворими. • Профілактика хвороб органів травлення. <p><i>Основні положення занотувати у індивідуальний зошит для самопідготовки з дисципліни</i></p>	6
10	<p>Патологія органів ендокринної системи. Спостереження і догляд за хворими з захворюваннями ендокринної системи та обміну речовин.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Охарактеризувати захворювання ендокринної системи та обміну речовин (етіологія, патогенез, клінічні ознаки): цукровий діабет, ожиріння, патологія щитоподібної залози (гіпертиреоз, гіпотиреоз, зоб). • Перша допомога у разі невідкладних станів при патології ендокринної системи та обміну речовин (гіпер- та гіпоглікемічна коми при цукровому діабеті). • Особливості догляду за хворими. • Профілактика хвороб ендокринної системи та обміну речовин. <p><i>Основні положення занотувати у індивідуальний зошит для самопідготовки з дисципліни</i></p>	6
11	<p>Патологія органів виділення. Спостереження і догляд за хворими з захворюваннями органів виділення.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Охарактеризувати захворювання сечового міхура і сечовивідних шляхів (етіологія, патогенез, клінічні ознаки): цистит, пієліт, сечокам'яна хвороба. • Охарактеризувати захворювання нирок: пієлонефрит, гломерулонефрит, рак нирок, недостатність нирок. • Перша допомога у разі невідкладних станів при патології сечовидільної системи (напад ниркової кольки, гостра недостатність нирок (уремія)). • Особливості догляду за хворими. • Профілактика хвороб органів сечовиділення. <p><i>Основні положення занотувати у індивідуальний зошит для самопідготовки з дисципліни</i></p>	4
12	<p>Поняття про інфекційні захворювання.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Охарактеризувати інфекції дихальних шляхів: етіологія, патогенез, клініка (гострі респіраторні вірусні інфекції (ГРВІ), грип, вітряна віспа, кір, краснуха, скарлатина, дифтерія, паротит епідемічний). • Охарактеризувати туберкульоз легень: етіологія, патогенез, клініка. Профілактика туберкульозу. • Охарактеризувати кишкові інфекції: етіологія, патогенез, клініка (харчові токсикоінфекції, сальмонельоз, дизентерія, вірусний гепатит, ботулізм, холера, черевний тиф). • Охарактеризувати гельмінтози: етіологія, патогенез, клініка (аскаридоз, ентеробіоз). 	6

	<i>Основні положення занотувати у індивідуальний зошит для самопідготовки з дисципліни</i>	
	Заг. кількість год. самостійної роботи	46

Примітка. Самостійна робота виконується студентом у вигляді конспекту згідно визначених завдань у навчальному зошиті з дисципліни.

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Обладнання: мультимедійне обладнання, прилади для оцінки фізіологічних та клінічних показників (тонометри; фонендоскопи, пульсометри; прилади для оцінки фізіологічних та клінічних показників (апарати для вимірювання тиску; пульсоксиметри; пульсометри; спірометри портативні; вимірювальні сантиметрові стрічки).

Методичне забезпечення: конспект лекцій з дисципліни; методичні рекомендації до практичних занять з дисципліни:

1. Методичні рекомендації до практичних занять з дисципліни «Загальна патологія» / Укладачі: к.мед.н., доцент Людмила РУСИН, к.мед.н., доцент Ксенія МЕЛЕГА. Ужгород, 2021. 70 с.

2. Курс лекцій з дисципліни «Загальна патологія» / Укладачі: к.мед.н., доцент Людмила РУСИН, к.мед.н., доцент Ксенія МЕЛЕГА., Ужгород, 2021. 96 с.

а також схеми, таблиці, малюнки, презентації; інструктивно-методичні матеріали для проміжного і підсумкового контролю знань; критерії модульно-рейтингового оцінювання знань із навчальної дисципліни.

Програмне забезпечення: інструментарій системи електронного навчання Moodle сайту електронного навчання ДВНЗ «УжНУ» (e-learn.uzhnu.edu.ua), що дозволяє створювати електронні навчальні курси й надавати здобувачам доступ до них за допомогою глобальної мережі Інтернет, організовуючи навчання за принципом «будь-де та будь-коли», в тому числі за дистанційною формою (напр., в умовах карантину). Для організації дистанційного навчання студентів використовується також пакет додатків Google Workspace: Google Meet для відеозв'язку при проведенні лекцій, практичних занять, консультацій, контрольних заходів тощо; Google Пошта, Диск, Календар, Клас, Чат тощо.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Базові

1. Патолофізіологія: підруч. для студ. вищ. мед. навч. закл. / Ю. В. Биць, Г. М. Бутенко [та ін.]; за ред.: М. Н. Зайка, Ю. В. Биць, М. В. Кришталю. - 6-е вид, перероб. і допов. - Київ: Медицина, 2017. - 737 с.

2. General and clinical pathophysiology: textbook for students of higher educational institutions, of IV the level of accreditation / A. V. Kubyshkin [et al.]; ed. by: A. V. Kubyshkin, A. I. Gozhenko; рец: N. V. Krishtal, N. K. Kazimirko. - 2nd ed. - Vinnytsya: Nova Knyha Publishers, 2016. - 656 p.

3. Pathophysiology=Патофізіологія: підручник для мед. ВНЗ IV р. а. Затверджено МОН / за ред. М.В. Кришталю, В.А. Міхньова. - Київ: Медицина, 2017. - 656 с.

4. Атаман О. В. Патофізіологія: підруч. для студ. вищ. мед. навч. закл. У 2-х т. Т. 1: Загальна патологія / О. В. Атаман. - 2-ге вид. - Вінниця: Нова книга, 2016. - 580 с.

5. Атаман О. В. Патолофізіологія: підруч. для студ. вищ. мед. навч. закл. У 2-х т. Т. 2: Патолофізіологія органів і систем / О. В. Атаман. - 2-ге вид. - Вінниця: Нова книга, 2016. - 448 с.

Допоміжна

1. Атаман О. В. Патологічна фізіологія в запитаннях і відповідях: навчальний посібник / О. В. Атаман. - 5-те вид. - Вінниця: Нова книга, 2017. - 512 с.
2. Ганонг В.Ф. Фізіологія людини: підручник: пер. з англ. / В. Ф. Ганонг. – Львів: БаК, 2002. – 784 с.
3. Костенко В.О., Акімов О.Є., Єлінська А.М., Ковальова І.О. Патолофізіологія системи крові // Львів: Магнолія, 2020. - 164 с.
4. Robbins and Cotran Pathologic Basis of Disease. Vol. I / V. Kumar, A. K. Abbas, J. C. Aster. – Philadelphia: Elsevier, 2020, - 1392 p.
5. Pathophysiology: The Biologic Basis of Disease in Adults and Children / ed. by K. L. McCance, S.E. Huether. - 7th ed. - Mosby, 2014. - 1840 p.
6. Simeonova N. K. Pathophysiology=Патолофізіологія: textbook for students of higher medical educational institutions of the III-IV accreditation levels / N. K. Simeonova; ed. by V. A. Mikhnev. - 2nd ed. - Kyiv: AUS Medicine Publishing, 2015. - 544 p

ПИТАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЮ ТЕОРЕТИЧНОЇ УСПІШНОСТІ

Змістовий модуль 1

1. Дайте визначення поняття „здоров’я”. Що таке валеологія як наука? Яка різниця між індивідуальним та суспільним здоров’ям?
2. Як ви розумієте поняття „загальна патологія”? Дайте визначення поняття „хвороба”. Що таке симптоми і синдроми хвороб?
3. Що таке „передпатологічний стан”? Які фактори сприяють його виникненню?
4. Які хвороби розрізняють за швидкістю перебігу та які періоди розрізняють в перебігу хвороби? Які варіанти завершення хвороби можуть спостерігатися?
5. Що таке етіологія? Які причини хвороб розрізняють?
6. Коротко охарактеризуйте фізичні, хімічні, біологічні (в т.ч. аліментарні), психічні і соціальні фактори у виникненні хвороб. Які ураження або захворювання вони викликають?
7. Що таке профілактика захворювань? Що розуміють під фактором ризику (приклади)? Назвіть сучасні „хвороби цивілізації”.
8. Що таке патогенез, патологічний процес, патологічний стан? Поясніть на прикладі.
9. Які механізми починають функціонувати в організмі при виникненні патологічних процесів?
10. Що таке стрес? Які фази організму на стрес розрізняють?
11. Що таке дистрес? Яка роль занять фізичними вправами у подоланні патологічних наслідків стресу?
12. Що таке артеріальна і венозна гіперемія, стаз? Які їх причини?
13. Що таке ішемія і інфаркт? Внаслідок чого вони виникають?
14. Що таке тромбоз і емболія? Чому вони виникають?
15. Що таке дистрофія, які види дистрофій розрізняють?
16. Що таке атрофія і гіпертрофія? Які види знаєте?
17. Що таке регенерація та її види?
18. Що таке некроз, його види?
19. Що таке запалення? Які причини, патогенез та значення запалення?
20. Які місцеві і загальні ознаки запалення ви знаєте?
21. Що таке лихоманка, її стадії? Які заходи для зниження температури тіла в кожній стадії?
22. Коротко охарактеризуйте фізичні засоби впливу на кровообіг при лихоманці.
23. Що таке реактивність організму? Яку реактивність розрізняють?
24. Що таке імунітет? Які форми імунітету ви знаєте?
25. Що таке імунна система? Які органи і клітини імунної системи ви знаєте?
26. Що таке антиген, гаптен, антитіло?

27. Які типи імунної відповіді на антиген розрізняють? В чому полягають особливості імунної відповіді?
28. Що таке алергія і алергени? Які види алергенів ви знаєте?
29. Які стадії алергічної реакції розрізняють? Які є типи алергічних реакцій?
30. Які ознаки і невідкладна допомога при гострих алергічних реакціях (кропив'янці, набряку Квінке, анафілактичному шоку)?
31. Що таке лікарська речовина і лікарський препарат? Які види терапевтичної дії лікарських препаратів розрізняють? Що таке головна і побічна дія препарату? Наведіть приклади.
32. Що таке доза препарату? Які розрізняють дози?
33. Які лікарські форми лікарських препаратів ви знаєте? Коротко охарактеризуйте тверді, рідкі, м'які, газоподібні лікарські форми та лікарські форми для ін'єкцій.
34. Які способи введення лікарських препаратів ви знаєте? Коротко охарактеризуйте зовнішній, внутрішній та парентеральний способи введення.
35. Що таке отрути і гостре отруєння? Які отрути ви знаєте?
36. Які загальні ознаки гострого отруєння? Назвіть загальні принципи надання невідкладної допомоги при отруєннях.
37. Які ознаки отруєння оцтовою кислотою? Які заходи невідкладної допомоги?
38. Які ознаки отруєння снодійними препаратами? Які заходи невідкладної допомоги?
39. Які ознаки отруєння наркотичними засобами? Які заходи невідкладної допомоги?
40. Які ознаки отруєння жарознижуючими препаратами? Які заходи невідкладної допомоги?
41. Які ознаки отруєння алкоголем? Які заходи невідкладної допомоги?
42. Які ознаки отруєння ртуттю? Які заходи невідкладної допомоги?

Змістовий модуль 2

1. Якими загальними ознаками характеризуються хвороби органів дихання?
2. Чим характеризується напад ядухи при бронхіальній астмі? Які заходи першої допомоги?
3. Які ознаки легеневої кровотечі? В чому полягає перша допомога?
4. Які особливості догляду за хворими з захворюваннями органів дихання?
5. Які основні ознаки хвороб серцево-судинної системи?
6. Чим характеризуються болі при стенокардії і інфаркті міокарда? Як надати першу допомогу хворому?
7. Що таке серцева астма? Яка невідкладна допомога при серцевій астмі?
8. Якими ознаками характеризується гіпертонічна криза? Які заходи невідкладної допомоги?
9. Що таке інсульт, його ознаки і невідкладна допомога?
10. Які особливості догляду за хворими з серцево-судинними захворюваннями?
11. Які загальні ознаки захворювань шлунка?
12. Які загальні ознаки захворювань кишечника?
13. Які ознаки і перша допомога при гострому гастриті?
14. Що таке жовчна колька, її ознаки і невідкладна допомога?
15. Чим характеризуються шлункова і кишкова кровотеча? Яка невідкладна допомога при цих станах?
16. Які особливості загального догляду за хворими при хворобах органів травлення?
17. Які основні ознаки захворювань сечовидільної системи?
18. Які порушення сечовиділення і зміни сечі можуть спостерігатися при захворюваннях сечовидільної системи?
19. Чим характеризується напад ниркової кольки? Яка невідкладна допомога?
20. Що таке уремія? Її ознаки?
21. Які особливості догляду хворих з захворюваннями нирок?
22. Що таке цукровий діабет? Які його причини і ознаки, особливості догляду за хворими?
23. Що таке гіперглікемічна та гіпоглікемічна коми? Яка невідкладна допомога при них?
24. Що таке гіпертиреоз та гіпотиреоз, ендемічний зоб? Які ознаки та особливості догляду за хворими з захворюваннями щитоподібної залози?

25. Які ознаки ожиріння, особливості догляду за хворими?
26. Що таке інфекційні захворювання? Їх класифікація, шляхи передачі збудників.
27. Заходи для боротьби з інфекційними хворобами.

Додаток 2

Результати перегляду робочої програми навчальної дисципліни

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібно підкреслити)

протокол № ___ від « ___ » _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібно підкреслити)

протокол № ___ від « ___ » _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібно підкреслити)

протокол № ___ від « ___ » _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____

(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібно підкреслити)

протокол № ___ від « ___ » _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____

(підпис) (Прізвище ініціали)